

**ХЭЛЭЛЦЭЭР СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ
ҮНЭЛЭХ СУДАЛГААНЫ ТАЙЛАН**

Ерөнхий мэдээлэл

Монгол Улс болон Япон Улсын батлан хамгаалах салбарын харилцаа, хамтын ажиллагаа нь айлчлал солилцоо, цэргийн сургалт, бэлтгэл, Хуурай замын цэрэг, Агаарын цэрэг хоорондын хамтын ажиллагаа, Инженерийн цэрэг болон цэргийн эмнэлгийн чадавхыг бэхжүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэх, хамтарсан сургалт, дадлагад оролцох зэрэг өргөн хүрээтэй хөгжиж ирсэн.

Үүний нэг тод илрэл нь Монгол Улс, Япон улсын Засгийн газар хооронд 2015 онд “Хүмүүнлэгийн тусламж үзүүлэх, гамшгийн үр дагаврыг арилгах болон НҮБ-ын энхийг сахиулах ажиллагааны чиглэлээр сургалт хэрэгжүүлэхэд хамтран ажиллах тухай хэлэлцээр” болон 2012 онд Батлан хамгаалах яамд хооронд “Батлан хамгаалах салбарт хамтран ажиллах санамж бичиг”-ийг байгуулсан юм. 2024 оны 02 дугаар сард Батлан хамгаалахын сайдын Япон Улсад хийсэн ажлын айлчлалын үеэр уг санамж бичгийн шинэчилсэн баримт бичигт гарын үсэг зурсан болно.

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 2022 онд Япон Улсад хийсэн төрийн айлчлалын үеэр байгуулсан “Монгол Улс, Япон Улсын Энх тайван, хөгжил цэцэглэлтийн төлөөх Тусгай стратегийн түншлэл”-ийн үйл ажиллагааны хөтөлбөрт “Батлан хамгаалахын техник, тоног төхөөрөмж болон технологи шилжүүлэх тухай Монгол Улсын Засгийн газар, Япон Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр” байгуулах асуудал тусгагдаж, тухайн асуудлаар Гадаад харилцааны яамнаас чиглэл авч, хоёр талын ажлын хэсэг томилогдон ажилласан.

Хоёр талын ажлын хэсгийн бэлтгэл уулзалтыг 2023 оны 10 дугаар сарын 18-ны өдөр цахимаар зохион байгуулсан ба хэлэлцээрийн албан ёсны зөвшилцлийг эхэлж, талууд 2024 онд нийт 5 удаа хэлэлцээрийн төслийг харилцан солилцсон. Хоёр талын ажлын хэсгийн уулзалтыг 2024 оны 07 дугаар сарын 24-ний өдөр дахин цахимаар зохион байгуулж, хэлэлцээрийн төслийн агуулгыг эцэслэн тохиролцсон болно.

Иймд Хэлэлцээрийг соёрхон батлах тухай хуулийн төслийг батлуулснаар хоёр улсын “Энх тайван, хөгжил цэцэглэлтийн төлөөх Тусгай стратегийн түншлэл”-ийн үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилт хангагдах, батлан хамгаалах салбарын харилцаа, хамтын ажиллагаа улам гүнзгийрч, бүс нутагт цэргийн итгэлцлийг бэхжүүлэх, цэрэг-техникийн хамтын ажиллагаатай орны тоо нэмэгдэх, Япон Улсаас орчин үеийн батлан хамгаалахын техник, тоног төхөөрөмж болон технологи шилжүүлэн авах, Монгол Улсын Зэвсэгт хүчний үүрэг гүйцэтгэх чадавх сайжирна.

Нэг.Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх шалгуур үзүүлэлтийг сонгох үе шат

1.1.Зорилгод хүрэх байдал.

Хэлэлцээр соёрхон батлах тухай хуулийн үзэл баримтлалд тусгагдсан зорилтуудыг хангахад чиглэсэн, холбогдох зохицуулалтуудыг тусгасан байна.

Хуулийн төслийг түүний үзэл баримтлалд тусгасан хэрэгцээ, шаардлагыг тодорхойлсон байдалтай харьцуулан үзэхэд Хэлэлцээр соёрхон батлах тухай хуулийн төсөл нь Олон улсын гэрээний тухай болон Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасан зохицуулалттай нийцэж байгаа болно.

1.2.Ойлгомжтой байдал.

Хэлэлцээр соёрхон батлах тухай хуулийн төсөл нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29, 30 дугаар зүйл, хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан хэлбэрээр боловсруулагдсан нь ойлгомжтой байна.

Хоёр.Тухайн төслийн аль хэсгийн үр нөлөөг үнэлэхээ тогтоох үе шат

Хууль тогтоомжийн төслийн бүх зүйл, заалтын үр нөлөөг үнэлэх нь их хугацаа, зардал, хүн хүч шаардсан ажил байдаг бөгөөд бүхэлд нь үнэлэх боломжгүй хэдий ч тухайн хуулийн төсөл нь нэг зүйлээс бүрдэж байгаа тул тодорхой зүйл, заалтыг сонгон авч үр нөлөөг үнэлэх шаардлагагүй болно.

Иймээс хуулийн төслөөс үр нөлөөг үнэлэх хэсгээ тогтоохдоо тухайн төслийн хамгийн гол чухал, тавьсан зорилготой холбоотой, агуулгын хувьд хамгийн ач холбогдолтой, анхаарах шаардлагатай нэг зүйл байгаа болно.

“Зорилгод хүрэх байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд Соёрхон батлах тухай хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлд тусгагдсан зохицуулалт байна.

Хуулийн төслийг хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгасан хэрэгцээ, шаардлагыг тодорхойлсон байдалтай харьцуулан үзэхэд манай улс нь Япон Улсаас орчин үеийн батлан хамгаалахын техник, тоног төхөөрөмж болон технологи шилжүүлэн авах эрх зүйн үндсийг бүрдүүлэх зохицуулалтын түвшинд хүргэх зорилго тавьсан байна.

1 дүгээр зүйл."Батлан хамгаалахын техник, тоног төхөөрөмж болон технологи шилжүүлэх тухай Монгол Улсын Засгийн газар, Япон Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр"-ийг Монгол Улсын Засгийн газрын өргөн мэдүүлснээр соёрхон баталсугай.

Зэвсэгт хүчний тухай хуулийн 12.1.5-д “цэрэг, цэрэг-техникийн хамтын ажиллагааны асуудлаар бүрэн эрхийнхээ хүрээнд бусад улсын Засгийн газартай гэрээ байгуулах” гэж Засгийн газрын бүрэн эрхэд заасан зохицуулалттай нийцэж, Монгол Улсын Зэвсэгт хүчний үүрэг гүйцэтгэх чадавхыг сайжруулах түвшинд хүрэх гэж үнэлж байна.

“Ойлгомжтой байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд Хэлэлцээр соёрхон батлах тухай хуулийн төслийн 1 дугаар зүйлд тусгагдсан зохицуулалтын хүрээнд:

1 дүгээр зүйл."Батлан хамгаалахын техник, тоног төхөөрөмж болон технологи шилжүүлэх тухай Монгол Улсын Засгийн газар, Япон Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр"-ийг Монгол Улсын Засгийн газрын өргөн мэдүүлснээр соёрхон баталсугай.

Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрийг байгуулснаар хоёр улсын “Энх тайван, хөгжил цэцэглэлтийн төлөөх Тусгай стратегийн түншлэл”-ийн үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилт хангагдах, батлан хамгаалах салбарын харилцаа, хамтын ажиллагаа улам гүнзгийрч, бүс нутагт цэргийн итгэлцлийг бэхжүүлэх, цэрэг-техникийн хамтын ажиллагаатай орны тоо нэмэгдэх, Япон Улсаас орчин үеийн батлан хамгаалахын техник, тоног төхөөрөмж болон технологи

шилжүүлэн авах, Монгол Улсын Зэвсэгт хүчний үүрэг гүйцэтгэх чадавхыг нэмэгдүүлнэ.

Хуулийн төслийг хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгасан хэрэгцээ, шаардлагыг тодорхойлсон байдалтай харьцуулан үзэхэд батлан хамгаалах чадавх сайжирч, орчин үеийн цэргийн техник, тоног төхөөрөмжөөр хангагдах эрх зүйн үндсийг бүрдүүлэх зорилго тавьсан байна.

Энэхүү зохицуулалтыг сонгон авснаар хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдсан хууль зүйн болон практик хэрэгцээ шаардлага хангагдах юм.

Гурав.Урьдчилан сонгосон шалгуур үзүүлэлтэд тохирох шалгах хэрэгслийн дагуу хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлсэн байдал

Д/д	Шалгуур үзүүлэлт	Үр нөлөөг тооцох хэсэг	Шалгах хэрэгсэл
1.	Зорилгод хүрэх байдал	1 дүгээр зүйл."Батлан хамгаалахын техник, тоног төхөөрөмж болон технологи шилжүүлэх тухай Монгол Улсын Засгийн газар, Япон Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр"-ийг Монгол Улсын Засгийн газрын өргөн мэдүүлснээр соёрхон баталсугай.	Зорилгод дүн шинжилгээ хийх
2.	Ойлгомжтой байдлыг судлах.	1 дүгээр зүйл."Батлан хамгаалахын техник, тоног төхөөрөмж болон технологи шилжүүлэх тухай Монгол Улсын Засгийн газар, Япон Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр"-ийг Монгол Улсын Засгийн газрын өргөн мэдүүлснээр соёрхон баталсугай.	Ойлгомжтой байдлыг судлах

3.1.Зорилгод дүн шинжилгээ хийх.

Хуулийн төсөл нь 1 зүйлтэй бөгөөд хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдсан хуулийн төсөл боловсруулах болсон хэрэгцээ, шаардлагад нийцсэн, хуулийн төсөл батлагдан хэрэгжсэнээр тавьсан зорилгодоо хүрэх боломжтой байдлаар томъёологдож чадсан байна. Энэ нь хуулийн төслийн үзэл баримтлалд, түүний агуулгатай үр нөлөөг үнэлж байгаа зохицуулалттай харьцуулан дүн шинжилгээ хийснээр тодорхойлогдож байна.

Хуулийн төслийн үзэл баримтлалд Олон улсын гэрээний тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.6-д "батлан хамгаалах салбарын хамтын ажиллагааны олон улсын ерөнхий гэрээ" гэж, мөн зүйлийн 8.2-т "Заавал соёрхон батлах зохицуулалт бүхий олон талт олон улсын гэрээ болон заавал соёрхон батлуулахаар тохиролцсон хоёр талт олон улсын гэрээг соёрхон батална" гэж Улсын Их Хурал заавал соёрхон батлахаар, Монгол Улсын батлан хамгаалах тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1.1-д "батлан хамгаалах бодлого, тогтолцооны эрх зүйн үндсийг тогтоох" гэж Монгол Улсын Их Хурлын бүрэн эрхэд, 13 дугаар зүйлийн 13.1.12-т "батлан хамгаалах салбарын хамтын ажиллагааны Монгол Улсын олон улсын гэрээний хүрээнд бүрэн эрхийнхээ дагуу олон улсын байгууллага болон бусад улсын Засгийн

газартай олон улсын гэрээ байгуулах” гэж Засгийн газрын бүрэн эрх дэх зохицуулалтыг тус тус заасан.

Ингэснээр хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдсан хууль зүйн болон практик хэрэгцээ, шаардлага хангагдаж, Батлан хамгаалах чадавхыг нэмэгдүүлэх зорилгодоо хүрнэ.

3.2.Ойлгомжтой байдлын судлах.

Хуулийн төсөл нь 1 зүйлээс бүрдэж, түүнд “Батлан хамгаалахын техник, тоног төхөөрөмж болон технологи шилжүүлэх тухай Монгол Улсын Засгийн газар, Япон Улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээр”-ийг Монгол Улсын Засгийн газрын өргөн мэдүүлснээр соёрхон баталсугай. гэсэн зохицуулалтыг тусгаж байгаа болно.

Дээрх зохицуулалтыг хуулийн төсөлд тусгахдаа тухайн зохицуулалтын хүрээнд УИХ-ын Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хороогоор хэлэлцүүлсэн болно.

Санал авахдаа хуулийн төслийн үзэл баримтлал, танилцуулга, хуулийн төслийг хавсарган хүргүүлсэн болно.

Үүнийг шалгах хэрэгслийн хүрээнд Хууль тогтоомжийн тухай 29 дүгээр зүйлд заасан хууль тогтоомжийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага, 30 дугаар зүйлд заасан хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлагад нийцүүлэн боловсруулсан эсэхийг шалгахдаа Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн дараах заалтад дурдсан шаардлагыг хангасан эсэхэд хариулт өгөх замаар шалгалаа.

Хууль тогтоомжийн тухай хууль 29 дүгээр зүйл. Хуулийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага:	
29.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээнд нийцсэн, бусад хууль, үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалтай уялдсан байх;	Уг шаардлагыг хангасан.
29.1.2.Тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд хамаарах асуудлыг бүрэн тусгасан байх;	Уг шаардлагыг хангасан.
29.1.3.Тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцааны хүрээнээс хальсан асуудлыг тусгахгүй байх;	Уг шаардлагыг хангасан.
29.1.4.Тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд үл хамаарах хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах буюу хүчингүй болсонд тооцох тухай заалт тусгахгүй байх;	Уг шаардлагыг хангасан.
29.1.5.Зүйл, хэсэг, заалт нь хоорондоо зөрчилгүй байх;	Уг шаардлагыг хангасан.
29.1.6.хэм хэмжээ тогтоогоогүй, тунхагласан шинжтэй буюу нэг удаа хэрэгжүүлэх заалт тусгахгүй байх;	Уг шаардлагыг хангасан.
29.1.7.Бусад хуулийн заалтыг давхардуулан заахгүйгээр шаардлагатай бол түүнийг иш татах, энэ тохиолдолд эшлэлийг тодорхой хийж, хуулийн нэр болон хэвлэн нийтэлсэн албан ёсны эх сурвалжийг бүрэн гүйцэд заасан байх;	Уг шаардлагыг хангасан.
29.1.8.Тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаа, хуулийн үйлчлэх хүрээ, эрх зүйн харилцаанд оролцогч хүн, хуулийн этгээдийн эрх, үүрэг, зохицуулалтад удирдлага болгох, харгалзан үзэх нөхцөл байдал, нийтийн эрх зүйн этгээдийн чиг үүрэг, эрх хэмжээ, тэдгээрийг биелүүлэх журам;	Уг шаардлагыг хангасан.
29.1.9.Шаардлагатай тохиолдолд эрх зүйн хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын төрөл, хэмжээ, хуулийн хүчин	Уг шаардлагыг хангасан.

төгөлдөр болох хугацаа, хууль буцаан хэрэглэх тухай заалт, хуулийг дагаж мөрдөх журмын зохицуулалт, бусад хуулийн зүйл, заалтыг хүчингүй болсонд тооцох, хасах заалт;	
29.1.10.Шаардлагатай тохиолдолд бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах болон хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай дагалдах хуулийн төслийг боловсруулсан байх;	Уг шаардлагыг хангасан.
29.1.11.Хуулийн төсөл нь хуулийн зорилго гэсэн зүйлтэй байж болох бөгөөд зорилгод тус хуулиар хангахаар зорьж байгаа иргэний үндсэн эрх, бэхжүүлэх үндсэн зарчим, хүрэх үр дүнг тусгана.	Уг шаардлагыг хангасан.
30 дугаар зүйл.Хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлага:	
30.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуульд хэрэглэсэн нэр томъёог хэрэглэх;	Уг шаардлагыг хангасан.
30.1.2.Нэг нэр томъёогоор өөр өөр ойлголтыг илэрхийлэхгүй байх;	Уг шаардлагыг хангасан.
30.1.3.Үг хэллэгийг монгол хэл бичгийн дүрэмд нийцүүлэн хоёрдмол утгагүй товч, тодорхой, ойлгоход хялбараар бичих;	Уг шаардлагыг хангасан.
30.1.4.Хүч оруулсан нэр томъёо хэрэглэхгүй байх;	Уг шаардлагыг хангасан.
30.1.5.Жинхэнэ нэрийг ганц тоон дээр хэрэглэх.	Уг шаардлагыг хангасан.

Дөрөв.Үр дүнг үнэлэх, зөвлөмж өгөх үе шат

Тус үр нөлөөг тооцох үнэлгээг “Хэлэлцээр соёрхон батлах тухай” хуулийн төслийн үзэл баримтлалын хүрээнд хийв.

Энэхүү үнэлгээний ажлын хүрээнд “Хэлэлцээр соёрхон батлах тухай” хуулийн төслийн асуудлаар Гадаад харилцааны яамнаас чиглэл авч, хоёр талын ажлын хэсэг томилогдон ажилласан.

Хоёр талын ажлын хэсгийн бэлтгэл уулзалтыг 2023 оны 10 дугаар сарын 18-ны өдөр цахимаар зохион байгуулсан ба хэлэлцээрийн албан ёсны зөвшилцлийг эхэлж, талууд 2024 онд нийт 5 удаа хэлэлцээрийн төслийг харилцан солилцсон. Хоёр талын ажлын хэсгийн уулзалтыг 2024 оны 07 дугаар сарын 24-ний өдөр дахин цахимаар зохион байгуулж, хэлэлцээрийн төслийн агуулгыг эцэслэн тохиролцсон болно.

Хэлэлцээр соёрхон батлах тухай хуулийн төсөлд Хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах аргачлалын дагуу холбогдох судалгаа хийгдсэн тул энэхүү үр нөлөөний судалгаа дүгнэлт, хуулийн төслийн үзэл баримтлалд нийцүүлэн хуулийн төслийг боловсруулж, өргөн мэдүүлэх нь оновчтой байна.

---oOo---